

2002. – 544 с. – (Серія «Мастера психологии») 4. Исаев Д.Н., Каган В.Е. Психогигиена пола у детей. – Л.: Медицина, 1986. – 336 с. 5. Кочарян А.С. Личность и половая роль (симптомокомплекс маскулинности-феминности в норме и патологии). – Х.: Основа, 1996. – 127 с.

Bibliography (transliterated): 1. Bujaks T.M. Problema i psihotecnika samoopredelenija lichnosti // Voprosy psihologii. – 2002. – № 2. – S. 28–39. 2. Gubanova M.I. Pedagogicheskoe soprovozhdenie social'nogo samoopredelenija starsheklassnikov // Pedagogika. – 2002. – № 9. – S. 32–39. 3. Il'in E.P. Differencial'naja psihofiziologija muzhchiny i zheniny. – Spb.: Piter, 2002. – 544 s. – (Serija «Mastery psihologii») 4. Isaev D.N., Kagan V.E. Psihogigiena pola u detej. – L.: Medicina, 1986. – 336 s. 5. Kocharjan A.S. Lichnost' i polovaja rol' (simptomokompleks maskulinnosti-femininnosti v norme i patologii). – H.: Osnova, 1996. – 127 s.

Т.Г. Журавльова, І.Г. Васильєва

**ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

У роботі розглядається зв'язок між особливостями міжособистісного сприймання та статево-рольовими особливостями студентів.

Т.Г. Журавлева, И.Г. Васильева

**ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ
СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ**

В работе рассматривается связь между особенностями межличностного восприятия и поло-ролевыми особенностями студентов.

Т.Г. Guravleva, I.G. Vasileva

**GENDERNIE ASPECTS OF INTERPERSONALITY RELATIONS OF
STUDENT YOUNG PEOPLE**

In work the communication between the features of interpersonality perception and hollow-role features of students is examined.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2011

УДК 378.14

*Смальченко О.М.
м. Харків, Україна*

**ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРИ І МИС-
ТЕЦТВА В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Постановка проблеми: Однією з ознак цивілізованості країни, свідченням залучення суспільства до світового співтовариства є рівень культури та розвиток духовності громадян, моральні цінності та ідеали, котрі воно сповідує [1]. Загальний культурний рівень молоді визначається сукупністю характеристик, наявністю і специфікою сталих відносин із складовими духовної спадщини, зокрема: освітою, наукою, мистецтвом, релігією, мораллю, етикою тощо. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства значна увага приділяється вихованню у сучасної молоді ціннісного ставлення до мистецтва, її світогляду, інтересів, смаків, переконань, почуттів які хвилюють усіх, хто не байдужий до нашої майбутньої долі[3].

Останні дослідження та публікації. Значну увагу формуванню культури та духовності молоді приділяють вітчизняні вчені А. Вишняк, А. Гавриленко, Є. Головаха, С. Макєєв, В. Піча, О. Семашко, І. Пустельник, Т. Старченко, Н. Цимбалюк, Н. Чернеш. Виховний вплив мистецтва на особистість вивчався та розглядався багатьма вченими з різних галузей науки. З точки зору філософії цей напрямок досліджували М. Бахтін, М. Бердяєв, І. Біблер, М. Каган. Психологічних основ взаємодії мистецтва та особистості торкалися Г. Анан'єв, Л. Виготський, А. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Шадріков. Теоретичні та методичні засади використання мистецтва у формуванні професійної культури майбутніх педагогів викладені у працях В. Ковальчука, М. Лещенко, В. Орлова, В. Радкевич. Педагогічні аспекти розглядали Т. Аболіна, Г. Баталіна, І. Зязюн, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Нафанець, О. Комаровська, В. Рагозіна, М. Ратко, І. Регейло, О. Рудницька, Т. Турчин, С. Уланова, А. Верем'єв, Є. Крупник, Б. Ліхачев, А. Мелік-Пашаєв[3,5,6].

Мета даної статті: визначити шляхи формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва в студентської молоді.

Виклад матеріалу дослідження. Ціннісне ставлення до мистецтва формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках, пов'язаних з мистецтвом. Важливим є сприйняття об'єктів довкілля як естетичної цінності, ерудиція в галузі мистецтва (володіння системою елементарних мистецьких знань, понять, термінів, адекватне сприйняття художніх творів, творча діяльність у мистецькій сфері), власний погляд на світ, здатність радіти за інших як ознака духовної зрілості.

Доцільність формування у сучасної молоді естетичного ставлення до мистецтва набуває особливої значущості у сучасних соціокультурних умовах. Нині спостерігається нерозвиненість емоційно-почуттєвої сфери, низький рівень естетичної культури молодих людей, відсутність справжньої духовності з одночасним превалюванням однобічного та спрощеного ставлення до мистецтва як до розваги, що призводить до зниження морально-естетичних критеріїв особистості. Цінності мистецтва важливі також з огляду на сучасне існування

молоді в полікультурному просторі. Завдяки універсальності художньо-образної мови вони передають зрозумілу для різних народів смислову інформацію, дають змогу особистості вступати в невербальний діалог з різними культурами минулого і сучасності, розуміти інших і розширювати таким чином свій власний духовний світ, його унікальність і самобутність.

Безперечно, одним із пріоритетних шляхів удосконалення рівня культури молоді має стати інформатизація, впровадження нових педагогічних технологій з використанням найрізноманітніших електронних ресурсів і матеріалів, підключення всіх без виключення навчальних закладів до мережі Інтернет. Оволодіння інформаційною грамотністю забезпечить широкий доступ студентської молоді до інформації різної якості, зокрема й такої, що не відповідає загальнолюдським етичним та естетичним ідеалам. Такі властивості сучасних інформаційних технологій, як мобільність, доступність, варіативність, діалогічність, створюють, з одного боку, сприятливі умови для їх застосування з пізнавально-виховними цілями, з другого – поглиблюють хворобу, яку американський дослідник Дж. Белл діагностував як «культурний авітаміноз» суспільства[6,7]. Особливо небезпечні наслідки пропаганди засобами масової інформації «артизованої» передачі насильства, жорстокості, конформізму, споживацтва тощо, які підлітки та молоде покоління, з ще несформованою свідомістю й відсутністю імунітету до несмаку, сприймають як справжнє мистецтво[3].

Суттєве оновлення освітніх систем і педагогічних технологій у майбутньому, на наше переконання, буде пов'язано не тільки і не стільки з інформатизацією, скільки з глобальною естетизацією та інтеграцією навчально-виховного процесу соціально-педагогічного середовища.

Популярність масового мистецтва в молодіжному середовищі пояснюється прагненням молодого покоління ствердити своє особисте «Я» на протигагу старшим поколінням, їхнім смакам, інтересам, потребам, цінностям, які молодь вважає застарілими[1].

Моніторингові дослідження щодо відношення молоді до мистецтва виявили проблеми відносно ціннісного ставлення сучасної молодої людини до культурних надбань. Дослідження включали такі складові, як ціннісні орієнтації, духовність, громадянська самосвідомість, моделі поведінки, культурні потреби та рівень їх задоволення, рівень задоволеності різними аспектами свого життя, життєві шляхи.

У повсякденному спілкуванні молоді люди найчастіше обговорюють саме ті проблеми, що турбують їх найбільше. Здебільшого порушуються такі теми, як музика 56% опитаних, спорт 41%, проблеми відпочинку 59%. За своєю актуальністю для української молоді названі проблеми лише заробітку грошей – 71% респондентів та проблеми пов'язані з зовнішністю та модою (відповідно 67%). Слід зауважити, що такі значимі для духовного світу чинники, як національна культура, культура і мистецтво, релігійна віра не посідають високого

місця у ієрархії актуальних для молоді проблем. Їх обговорюють відповідно 13,25 та 16 % опитаних молодих людей.

Чильне місце у визначенні стану духовного здоров'я посідає дозвілля. Необхідно зазначити, що в проявах моди суттєву роль відіграють не тільки естетичні, соціально-психологічні фактори, а й національні культурні традиції народу. Мода недовговічна, однак завдяки саме їй часто активізуються ті чи інші настрої у молодіжному середовищі[1,4].

Культурно - дозвіллева діяльність справляє вирішальний вплив на процеси формування духовності, визначення моральних цінностей, притаманних молодіжному середовищу.

За результатами опитування найбільш поширеним у молоді способом проведення дозвілля є пасивний перегляд телепрограм (75%), Поширеним є прослуховування аудіо касет, СД дисків, спілкування в соціальних мережах (60%). Половина опитаних віддають перевагу відвідуванню дискотек та вечірок. Привертає увагу вкрай незначна питома вага тих, хто вільний час використовує на відвідування музеїв і театрів – у цілому таких виявилось 10 і 17%. Книги, газети і журнали люблять читати менше половини молодих людей.

Важливою характеристикою духовного світу людини є залученість її до культурного надбання своєї батьківщини, держави, народу, кращих зразків світової і вітчизняної духовної спадщини. У свою чергу, духовність особистості формується за можливості на певному етапі свого розвитку, робити власний відбір культурних цінностей і, засвоюючи їх, перетворювати в особистісні характеристики[2]. Одним з можливих шляхів реалізації такого вибору є відвідування культурно – мистецьких заходів.

Залежно від того, які культурні заходи відвідує молодь, можна визначити рівень її ставлення до мистецтва. Проте, у нинішній час вистави, концерти класичної музики, музеї, мистецькі і технічні виставки перебувають поза увагою молодіжного загалу (частіше ніж раз на місяць їх відвідують 4, 3, 5, і 3% респондентів).

У переважної більшості молодих людей спостерігається невисокий рівень культурних потреб, що реалізується епізодично і непослідовно. Культурні потреби і запити здебільшого доводяться до найбільш простих і невимогливих проявів. У свідомості молодих людей відчувається нестача духовних джерел життя.

Висновки. Отже мистецтво – це важливий аспект культури. Це особливий вид творчої діяльності, що створює образні та символічні структури. Мистецтво виконує художні, пізнавальні та комунікаційні функції. Будучи важливою частиною духовної культури, мистецтво з перших сторінок історії людства було засобом усвідомлення світу та духовного розвитку особистості. Кожна історична епоха характеризується своїм розумінням мистецтва та його місця в культурі [6]. Сучасні культурологічні дослідження намагаються витлумачувати

мистецтво в системі інших феноменів культури. Так виникають характерні опозиції національної та глобальної культур, високої та низької, масової та елітарної.

Перспективи. У сучасних умовах стан дослідженості проблеми ціннісного ставлення молоді особистості в цілому потребує суттєвого доопрацювання та корекції різних аспектів, зокрема художньо-естетичного виховання студентської молоді у контексті навчання. Йдеться про те, що з одного боку, заклади покликані пропагувати високі культурні, моральні та духовні цінності, а з іншого – в умовах обмеженого фінансування заклади і установи культури змушені здійснювати заходи, які відповідають невибагливим потребам споживачів.

Загальна культура невіддільна від культури зовнішнього вигляду, культури мови, естетичної культури, різнобічних інтересів і духовних потреб молоді людини. У цьому зв'язку показниками сформованості культури є інтереси і духовні потреби молоді.

Без прагнення до постійного самовдосконалення, що у свою чергу визначається усвідомленням своїх недоліків і умінням їх виправити, здатністю до самоконтролю і самоаналізу, побудовою проблеми дій по самовихованню, сучасна молода людина не може характеризуватися як носій високої культури. Тому прагнення до постійного самовдосконалення є однією з основних якостей особистості студента високої педагогічної культури[5].

Якісна освіта є суттєвим чинником культурного та духовного збагачення особистості, її всебічного розвитку. Фахівець, що здобуває освіту, яка базується на формуванні системи глибинних морально-етичних та загальнокультурних цінностей, є здатним до відродження культури та духовності. Усі ці складні поняття підштовхують думку до нового осмислення таких понять, як «культура», «духовність», «цінності» в студентській молоді.

Таким чином, культура і духовність – це цивілізовані ознаки будь-якої нації, без яких вона взагалі не може існувати. Нація, в якій нівелюються духовні цінності, приречена на загибель. Тому в цих умовах дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного та загального культурного рівня студентської молоді, формування в неї стійкої системи глибоких морально-духовних та культурних цінностей, оскільки саме сучасне молоде покоління складає фундамент нашого суспільства в цілому.

Список літератури: 1. Бабенко Н.Б. Духовний світ молоді в сучасному українському суспільстві // Мистецтво та освіта, 2010, № 2. – С. 10-12. 2. Волошко І. Є. та ін: Естетика: Навч. посіб./ І. Є. Волошко, Р. М. Вечірко, Т. С. Пітякова та ін. – КНЕУ, 2006. С – 152. 3. Зись А. Я. Теоретические предпосылки синтеза искусств. Взаимодействие и синтез искусств /А. Я. Зись. -Л.: Наука, 1978. -220 с. 4. Зязюн І.А. Національна державна комплексна програма естетичного виховання // Рідна школа. – 1995. – №12. – С. 29-52. 5. Колесніков М. П. та ін.Естетика: Навч. посіб./ М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін. За ред. В. О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер. 2007. – С 208. 6. Кривцун О.А. Эстетика: Учебник. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 434 с. 7. 2. 7. Методичні

рекомендації щодо вивчення дисциплін художньо-естетичного циклу в 2009/10 навчальному році.-Інф. Збірник.16-17-18/2009. червень. 8. Отич О.М. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання/ О.М. Отич: Навч.-метод. посіб. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2005.– С 200.

Bibliography (transliterated): 1. Babenko N.B. Duhovnij svit molodi v suchasnomu ukraïns'komu suspil'stvi //Mistectvo ta osvita, 2010, № 2.– S. 10-12. 2. Voloshko I. Є. ta in: Estetika: Navch. posib./ I. Є. Voloshko , R. M. Vechirko, T. S. Pitjakova ta in. – KNEU, 2006. S – 152. 3. Zis' A. Ja. Teoreticheskie predposylki sinteza iskusstv. Vzaimodejstvie i sintez iskusstv /A. Ja. Zis'. -L.: Nauka, 1978. -220 s. 4. Zjazjun I.A. Nacional'na derzhavna kompleksna programa estetichnogo vihovannja // Ridna shkola. – 1995. – №12. – S. 29-52. 5. Kolesnikov M. P. ta in.Estetika: Navch. posib./ M. P. Kolesnikov, O. V. Kolesnikova, V. O. Lozovoj ta in. Za red. V. O. Lozovogo. – K.: Jurinkom Inter. 2007. – S 208. 6. Krivcun O.A. Jestetika: Uchebnik. – M.: Aspekt Press, 2000. – 434 s. 7. 2. 7. Metodichni rekomendacii wodo vivchennja disciplin hudozhn'o-estetichnogo ciklu v 2009/10 navchal'nomu roci.-Inf. Zbirnik.16-17-18/2009. cherven'. 8. Otich O.M. Mistectvo u zmisti profesijnoj pidgotovki majbutnih pedagogiv profesijnogo navchannja/ O.M. Otich: Navch.-metod. posib. – Poltava: InterGrafiika, 2005.– S 200.

О.М. Смальченко

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті визначено шляхи формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва студентської молоді. Підкреслено провідну роль освіти у формуванні ціннісних орієнтацій. Охарактеризовано роль закладів після дипломної освіти у цьому процесі та накреслено перспективи дослідження проблеми.

Е.Н. Смальченко

ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К КУЛЬТУРЕ И ИСКУССТВУ У СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

В статье определены пути формирования ценностного отношения к культуре и искусству студенческой молодежи. Подчеркнута ведущая роль образования в формировании ценностных ориентаций. Охарактеризована роль заведений после дипломного образования в этом процессе и начерчена перспективы исследования проблемы.

Е. Smalchenko

FORMING OF THE VALUED ATTITUDE TOWARD CULTURE AND ART AT STUDENT YOUNG PEOPLE

In the article the paths of forming of the valued attitude toward a culture and art of student young people are certain. An anchorwomen is underlined role of education in forming of the valued orientations. The role of establishments is described after diploma education in this process and drawn prospects of research of problem.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2011

УДК 37.034.378

*Соколіна І.Ю.,
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПСИХО- ЛОГА

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства все більшої гостроти набуває проблема моралі та етичної культури, посилення їх ціннісного аспекту. Етична культура виступає способом осягнення дійсності, є спрямовуючою силою до вершин моралі, людського духу, усвідомлення цінності людського життя, особливо в умовах суспільно-економічної кризи.

В умовах коли людина, її життя і здоров'я честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю, на перший план висувуються проблеми забезпечення морально-психологічного стану. Тому вивчення моральних аспектів сьогодні стає не менш значущим, ніж знання конкретних етичних законів необхідних кожному спеціалісту, який прагне до глибокого опанування професійними навичками усвідомлення професійного стану та покликання власної професії. Адекватне сприйняття етичних особливостей діяльності, засвоєння етичних знань молодими спеціалістами допоможе нам у вирішенні завдань суворого дотримання правопорядку, розбудови основ державності і зрештою – у розумінні меж бажаного, примусового і не примусового у складній сфері життєдіяльності суспільства та людини.

Соціальна складова діяльності психолога зумовлює високі вимоги до його морального рівня у взаємозв'язку з його професійною підготовленістю. Адже наслідки спілкування з консультантом мають більшу особистісну значущість для клієнта. Яким буде втручання консультанта - розвиває або руйнує особистість клієнта - залежить від дотримання ним етичних принципів професійної діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Формування моральної свідомості та етичних почуттів стало об'єктом вивчення вітчизняних (І.Бех, Л.Виготський, В.Ефроїмсон, С.Рубініггейн, П.Якобсон, С.Якобсон) і зарубіжних психологів (Д.Б'юджентал, Л.Кольберг, А.Маслоу, Р.Мей, К.Роджерс, В.Франкл, Ш.Шустер). Питання етичних цінностей висвітлюються у працях В.Білоусової, Т.Гуменнікової, Л.Кузьміної, А.Шемшуріної, Н.Щуркової.